YUNİS HÜSEYNOV

Şuşa təkcə şuşalılar üçün yox, bütün azərbaycanlılar üçün, vətənini, millətini sevən hər bir vətəndaşımız üçün əziz bir şəhərdir, əziz bir torpaqdır, əziz bir qaladır, əziz bir abidədir

Ulu Öndər
HEYDƏR ƏLİYEV

ŞUŞA ŞƏHƏRİNİN TARİXİ

BAKI – 2013

ŞUŞANIN ƏHALİSİ

Bünövrəsi Sarıcalı Pənah xan tərəfindən qoyulan, siyasi, iqtisadi, sosial və mədəni sahələrdə sürətlə inkişaf edən Şuşa – Pənahabad Qarabağ xanlığının mərkəz şəhərinə çevrilirdi. Bu inkişaf **1753-cü ildə başa çatdı.** Pənah xan **Şuşanın qədim Azərbaycan memarlıq abidələri ənənələri əsasında tikmək üçün adamlar göndərib Təbriz, Ərdəbil və başqa şəhərlərdən ustalar gətirmişdir. Sonralar həmin ustaların özləri də ailələri ilə birlikdə Şuşanın sakini oldular** [9, s. 316].

Pənah xan Pənahabad tikildikdən sonra burada zərbxana açdırıb pul kəsdirdi. Pənahabadın əhalisi azərbaycanlı türklərindən ibarət idi. Pənahabad qalası **1750-ci ilin** sonlarında tikilib başa çatdıqdan sonra Pənah xan **Şahbulağı qalasının sakinləri olan bütün rəiyyətləri – əyanların mülazimlərin, ellərin və birpara kəndlərin kəndxudalarının ailələrini köçürüb bu qalanın içində yerləşdirdi. O vaxta qədər burada yaşayış evləri yox idi** [4, 116].

Pənahabada köçürülüb yerləşdirilən ailələrin xeyli hissəsi, ilk qala mərkəz olan **(1748-ci il) Bayat qalasının sakinləri idilər.** Deməli yuxarıda göstərildiyi kimi Pənahabada köçüb gələnlər **Bayat, Şahbulaq və Qarabağın digər ərazilərindən gələnlər idilər. Pənahabad Azərbaycanın – türk şəhəri idi. Qalada Azərbaycan türklərindən başqa, heç bir millətin nümayəndəsi olmamışdır.** Şuşada salınan məhəllə adları – **Təbrizli, Culfalar, Hacı Yusifli, Merdinli, Saatlı, Köçərli, Xoca-Mərcanlı, Çuxur məhəllə, Qurdlar, Çölqala, Qazançalı adları bunu** bir daha sübut edir. Tarixi faktlar sübut edir ki, rus işğalına kimi Şuşa qalasının sosial tərkibi dəyişilməz qalmışdır.

1805-ci il 14 may Kürəkçay traktatına qədər, Ağa Məhəmməd şah Qacarın qoşunlarından başqa Şuşa qalasına heç bir xarici ölkənin qoşununun ayağı dəyməmişdir. Qarabağın dağlıq ərazisində isə xristian albanların əcdadları yaşayırdılar.